

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
1801-20

meddelad i Stockholm den 28 juni 2021

SÖKANDE

1. AA
2. BB
3. CC
4. DD
5. EE

Ombud för 2–5: AA

KLANDRAT AVGÖRANDE

Regeringens (Finansdepartementet) beslut den 23 januari 2020, Fi2019/01243/SPN, avseende överklagande av Länsstyrelsen i Dalarnas läns beslut om detaljplan för del av Närsjö, Vansbro kommun

SAKEN

Rättsprövning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen förklarar att regeringens beslut ska stå fast.

BAKGRUND

1. Vid havet, insjöar och vattendrag gäller ett generellt strandskydd som omfattar land- och vattenområden intill 100 meter från strandlinjen. Syftet med strandskyddet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig

Dok.Id 234915

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se
www.hogstaforvaltningsdomstolen.se

Telefax

Expeditionstid
måndag–fredag
09:00–12:00
13:00–16:00

DOM

Mål nr
1801-20

tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

2. En kommun får besluta att upphäva ett strandskyddsområde i en detaljplan, om det finns särskilda skäl för det och intresset av att ta området i anspråk väger tyngre än strandskyddsintresset. Ett skäl för att upphäva strandskyddet kan vara att området redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. En länsstyrelse ska överpröva kommunens beslut om att anta en detaljplan om beslutet kan antas innebära att strandskyddet upphävts i strid med gällande bestämmelser.
3. Kommunstyrelsen i Vansbro kommun beslutade att anta detaljplan för del av Närsjö. Syftet med planen var att legalisera tre äldre sommarstugor på arrenderad mark genom att ändra användning från park till bostadsändamål och att möjliggöra fastighetsbildning runt bebyggelsen. Strandskyddet upphävdes inom det aktuella området.
4. Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutade att upphäva beslutet i vissa delar. Länsstyrelsen gjorde bedömningen att de delar av planområdet som omfattades av arrendekontrakt och som hade använts som fritidshustomter oavbrutet sedan tiden innan strandskyddet infördes, kunde anses lagligen ianspråktagna på ett sätt som gör att de saknar betydelse för strandskyddets syften. För övriga delar av planområdet hade däremot strandskyddet upphävts i strid med gällande bestämmelser.
5. Kommunen överklagade beslutet till regeringen. Regeringen inhämtade yttrande från Boverket, som i sin tur samrådde med Naturvårdsverket. Naturvårdsverket instämde i länsstyrelsens bedömning. Boverket ansåg att länsstyrelsens beslut skulle upphävas. Som skäl anfördes att arrendeavtalen inte ensamt kan ligga till grund för bedömningen av om marken är ianspråktagen samt att länsstyrelsens beslut grundade sig på civilrättsliga avtal och inte på de fysiska förhållandena på platsen.

DOM

Mål nr
1801-20

6. Regeringen avslog överklagandet. Regeringen instämde i länsstyrelsens bedömning att de delar av planområdet som omfattas av arrendekontrakt och som har använts som fritidshustomter oavbrutet sedan tiden innan strandskyddet infördes, kan anses lagligen ianspråktagna på ett sätt som gör att de saknar betydelse för strandskyddets syften. Vidare anförde regeringen att kommunen inte hade styrkt att de områden som inte omfattas av arrendekontrakten har tagits i anspråk på ett sätt som gör att de kan anses sakna betydelse för strandskyddets syften.

YRKANDEN M.M.

7. *AA, BB, CC, DD* och *EE* ansöker om rättsprövning av regeringens beslut och yrkar att beslutet ska upphävas. Sökandena ansluter sig till Boverkets bedömning att arrendeavtalen inte ensamma kan ligga till grund för bedömningen om marken där stugorna står är ianspråktagen. De framhåller olika faktiska förhållanden om hur tomterna varit ianspråktagna och åberopar intyg.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Rättslig reglering m.m.

Rättsprövning

8. Av 1 § lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut framgår att en enskild får ansöka om rättsprövning av sådana beslut av regeringen som innefattar en prövning av den enskildes civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.
9. Enligt 7 § samma lag ska Högsta förvaltningsdomstolen upphäva regeringens beslut om det strider mot någon rättsregel på det sätt som sökanden har angett

eller som klart framgår av omständigheterna. Detta gäller dock inte om det är uppenbart att felet saknar betydelse för avgörandet.

10. Rättsprövningen innefattar, förutom ren lagtolkning, även sådana frågor som faktabedömning och bevisvärdering samt frågan om beslutet strider mot kraven på saklighet, opartiskhet och allas likhet inför lagen. Prövningen omfattar också fel i förfarandet som kan ha påverkat utgången i ärendet. Om de tillämpade rättsreglerna är så utformade att det föreligger en viss handlingsfrihet vid beslutsfattandet, omfattar rättsprövningen frågan om beslutet ryms inom handlingsfriheten (prop. 1987/88:69 s. 23–25).

Strandskydd och detaljplan

11. Enligt 7 kap. 13 § miljöbalken gäller strandskydd vid havet och vid insjöar och vattendrag. Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.
12. Av 4 kap. 17 § plan- och bygglagen (2010:900) framgår att en kommun får upphäva strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken för ett område i en detaljplan, om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset. Bestämmelserna i 7 kap. 18 c–18 g §§ miljöbalken ska tillämpas på detaljplanebestämmelser om upphävande av strandskydd.
13. I 7 kap. 18 c § miljöbalken framgår vilka skäl som får beaktas som särskilda skäl vid prövningen av upphävande av strandskydd. Ett skäl som får beaktas är att området redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften.

14. Mark som har tagits i anspråk utgörs ofta av etablerade tomtplatser runt bostadshus. För att marken ska kunna räknas som ianspråktagen gäller att det handlar om ett lagligt ianspråktagande (prop. 2008/09:119 s. 105).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

15. Regleringen i 7 kap. 18 c § miljöbalken ger myndigheterna ett förhållandevis stort utrymme för bedömningar. I målet har inte framkommit att regeringen vid tillämpningen av bestämmelsen har felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som bestämmelsen ger eller att det vid handläggningen förekommit något fel som kan ha påverkat utgången i ärendet.
16. Regeringens beslut kan inte anses strida mot någon rättsregel på det sätt som sökandena har angett. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att beslutet på annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut ska därför stå fast.

I avgörandet har deltagit justitieråden Margit Knutsson, Erik Nymansson, Thomas Bull, Leif Gäverth och Marie Jönsson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Anna Ekman.